

La clara de l'ou

(ALDC, VI, 1447. La clara de l'ou)

Clara i *blanc* són els mots que expressen la noció de ‘matèria albuminosa transparent i blanquinosa que volta el rovell de l’ou’, que en llat. es deia *albumen*. *Clara* és el f. de *clar* (< CLĀRU), al·lusiú a la seva textura transparent, i, com a lexema específic, ja es documenta des del s. XIV (*Tresor de pobres*; *Flos de les Medicines*, s. XV; Micer Johan, s. XV; O. Pou, 1575; Sanelo, 1802; Escrig, 1851), en algun cas, amb el sinònim *blanc de l’ou*; var. *cllara*, d’àrea ponentina, amb palatalització de -CL- (com *cllau* < CLAVEM), grup en el qual, per vocalització, la [ɫ] pot esdevenir [j]: *quiara* 106, 108 (com en it. *chiara*, *piangere* < PLANGERE, etc.).

Blanc prové del germ. BLANK ‘brillant, resplendent; blanc’, reducció de *blanc de l’ou* 8, 66, 151, 169, 173, 179, 185, amb les var. [blaɲk] 75; [blaŋk] 73, 77, 79, 81, 82, [blaɲk] 81, per palatalització de la k; *branc* 85, per rotacisme de la l propi de l’alg.; *blanc* 108, 118, per palatalització de la l, com passava en *cllara*; el f. *blanca* 147, 171 obeeix a l’atracció de *clara* (la loc. 147 conté els dos resultats). L’adj. *blanc* va substituir el llat. ALBUS (veg. el llat. *albumen* ‘clara d’ou’),

del qual resten supervivents en der. com *albat*, *albaïna*, compostos com *eixalbar*, *albespi* i topònims com *Vilalba*, *Pedralbes*, etc.

Clara i *blanc* coexistien antigament (“la clara o blanc de l’ou”, O. Pou, 1575), com avui en les loc. 9, 108, 118, 152, 174.

Una mirada geolingüística al mapa que ens ocupa reflecteix una presència de *blanc (de l’ou)* en ross. i parts importants del val., així com el seu domini absolut en bal. i alg. Tot i la testificació medieval dels dos mots, és probable que *blanc* constitueixi un primer estrat perquè, centrant-nos en el val., aquell presenta, des dels primers textos valencians (Micer Johan, s. XV; *Libre de caça*, s. XV-XVI [ap. Garcia Sempere *et al.*, 2013]), una continuïtat documental (Ros, 1764; Sanelo, 1802; Rosanes, 1864; Pla, 1880; Martí Gadea, 1909), mentre que *clara*, adduït com a (geo)sinònim per O. Pou, 1575, s’interromp després d’aquest autor i només el trobem en Sanelo, 1802 i Escrig, 1851.

Són mots normatius *clara* i *blanc de l’ou*, des del DG_I, 1932.

